

INTERNET POSTUPUJE DO VEŘEJNÝCH KNIHOVEN

Miluše Faitová – Zuzana Hájková, SVK České Budějovice

Západočeský regionální výbor Svazu knihovníků a informačních pracovníků začal v roce 1997 pořádat školení k práci s Internetem, nazvané Internet pro knihovníky veřejných knihoven. Důvodů, proč se tak rozhodl, bylo několik. Druhá polovina 90. let byla a je obdobím, kdy automatizace knihoven včetně přístupu k Internetu postoupila také do menších, to znamená okresních, městských a místních knihoven. V knihovnické obci tak vznikl naléhavý požadavek dalšího vzdělávání pracovníků. Dále bylo důležité, že v té době Ministerstvo kultury ČR připravovalo vypsání grantových programů, za jejichž pomoci bylo jednak možné získat prostředky na uspořádání školení i prostředky na připojení knihovny k Internetu (RISK). Spoluprací s plzeňskými vysokými školami se podařilo získat jednak odborné lektory a zkvalitnit technické vybavení – školení probíhalo v počítačové učebně, kde mohl každý účastník kursu pracovat na svém vlastním počítači. Zanedbatelný nebyl ani fakt, že se v západočeské organizaci SKIPu pod novým vedením sešli lidé, kteří měli chuť dělat něco nového pro sebe a pro své kolegy.

Zkušebním kamenem bylo uspořádání školení již v roce 1995, které se týkalo základů práce s počítačem. Jeho ohlas byl poměrně velký a proto jsme v roce 1996 podali žádost o grant Internet pro knihovníky veřejných knihoven, na základě které jsme získali 10.000 tisíc Kč. Další finanční příspěvek přidal regionální výbor a výsledkem bylo uspořádání tří vždy dvoudenních školení na jaře roku 1997. Na podzim jsme opakovali žádost o grant a další dvě dvoudenní školení se uskutečnila na jaře letošního roku. Celkem se tedy konalo 5 kurzů, kterých se zúčastnilo 49 osob.

Složení účastníků vypadalo následovně:

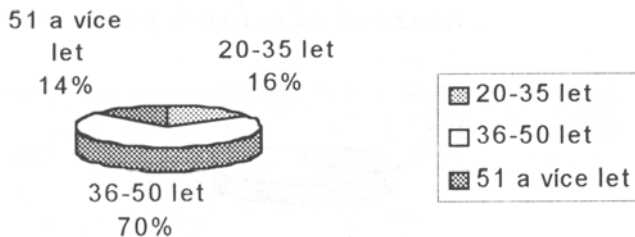
– podle věku

20–35let 8 osob

36–50 let 34 osob

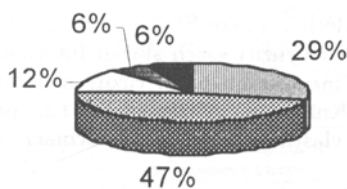
51 a více let 7 osob

Složení účastníků podle věku

– podle typu knihovny
 místní a městské 14 osob
 okresní nebo městské s regionální funkcí 23
 státní vědecké knihovny 6 osob
 vysokoškolské knihovny 3 osoby
 jiné sítě knihoven 3 osoby

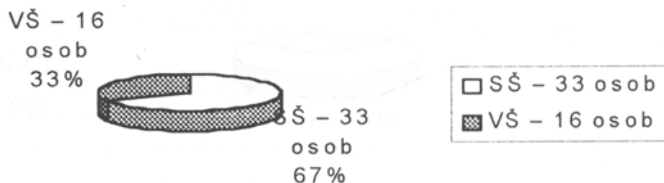
Složení podle typu knihoven

- Místní a městské – 14 osob
- ▣ Okresní nebo městské s regionální funkcí – 23 osob
- Státní vědecké knihovny – 6 osob
- Vysokoškolské knihovny – 3 osoby
- Jiné sítě knihoven – 3 osoby

– podle vzdělání
3 SŠ
16 VŠ

Složení účastníků podle vzdělání

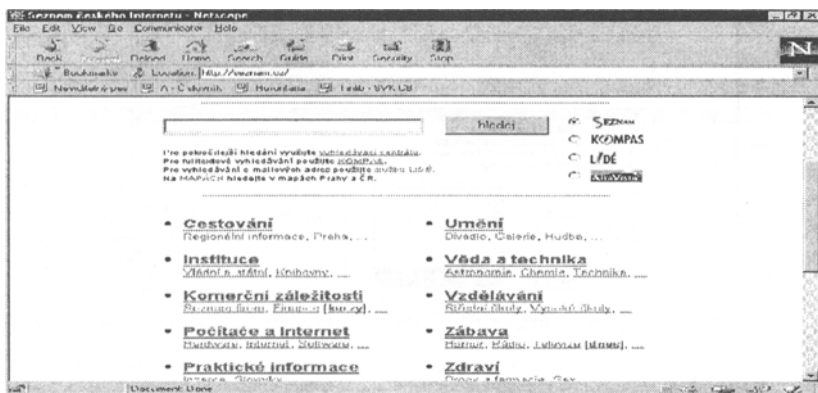
– podle členství ve SKIPu
členové SKIP 38 osob, tj. 27 procent všech individuálních členů SKIP ze západních Čech
nečlenové SKIP 11 osob

Obsahová náplň seminářů se ustálila na osvědčené podobě – první den je věnován základům Internetu, jeho základním službám (telnet, e-mail, ftp, gopher, www). Účastníci se dále naučili základní obsluhu hlavních prohlížečů www stránek – Netscape Navigator, popř. Internet Explorer a zároveň se seznámili s hlavními vyhledávacími službami, a to jak českými, tak světovými. Druhý den již mohli účastníci získané poznatky prohloubit a vyzkoušet si vyhledávání informací užitečných právě pro knihovníky, knihovny a jejich uživatele.

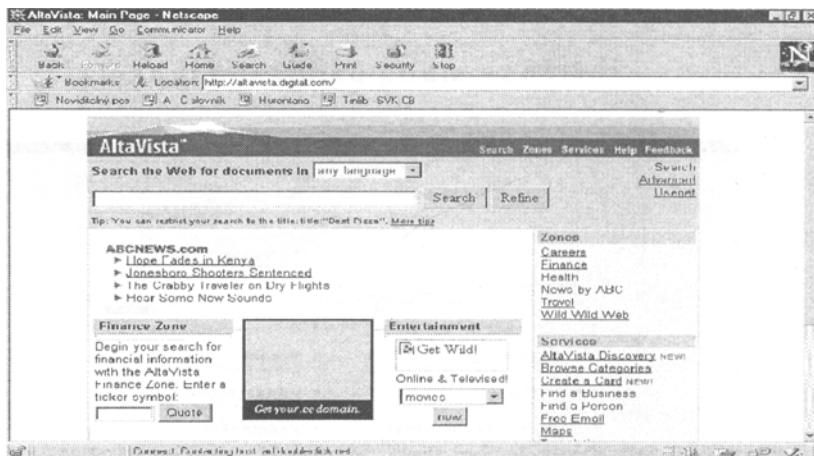
Na konkrétních příkladech z praxe Státní vědecké knihovny v Českých Budějovicích účastníci viděli využití všech služeb Internetu – mailová pošta v rámci jedné knihovny i mezi knihovnami různých úrovní a typů, ukázky z elektronické konference Knihovna, využití služby ftp (příklad přenosu dat z SVK do NK) a konečně vlastní vyhledávání informací – tedy služeb www, popř. gopheru.

Na počátku bylo nutné seznámení se základními postupy při vyhledávání informací – od jednoduchých seznamů zdrojů přes služby katalogového typu až po složité vyhledávání pomocí klíčových slov ve vyhledávacích nástrojích databázového typu. Byly ukázány i poslední vývojové trendy, které umožňují vyhledávání v několika databázích najednou.

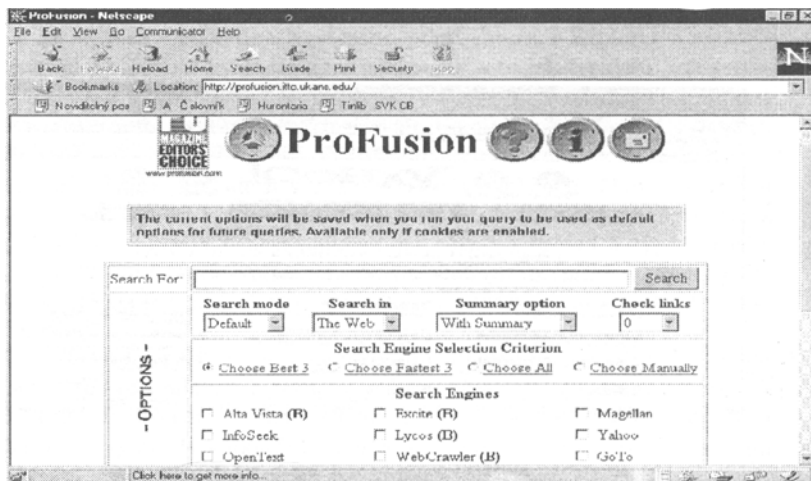
Příklad vyhledávací služby katalogového typu

Příklad vyhledávací služby databázového typu

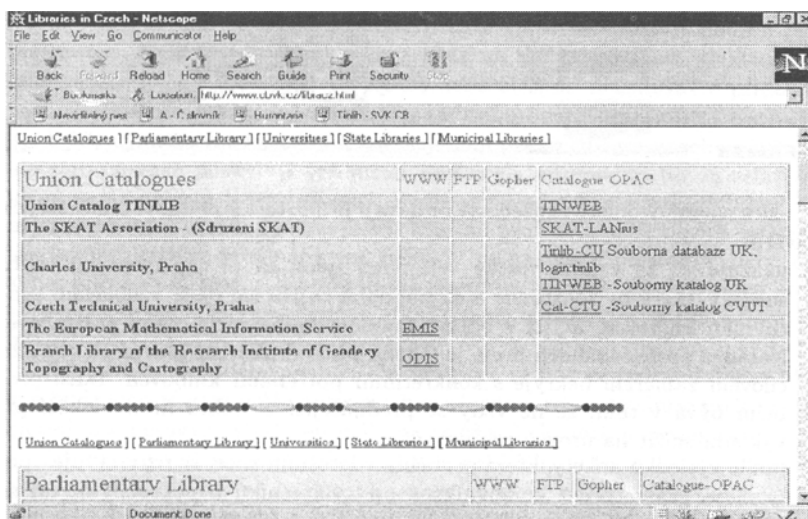

Příklad metavyhledávání

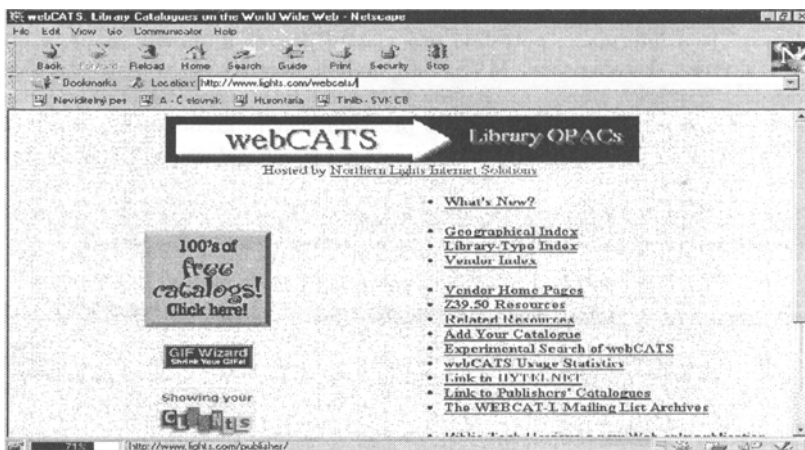
Knihovnické informace na Internetu lze obecně rozdělit do dvou úrovní. V první jsou informace, potřebné pro vlastní provoz knihovny, např. v oblasti akvizice, katalogizace, MVS. Zde mohou pomoci různé nakladatelské seznamy, katalogy knihoven. Druhou část tvoří informace potřebné pro čtenáře – ten si je vyhledává sám, nebo prostřednictvím knihovníka.

Výchozí stránkou při vyhledávání informací z katalogů našich knihoven byla jedna ze stránek SVK České Budějovice. Ta soustřeďuje obsáhlý seznam všech typů knihoven, prezentujících se v prostředí Internetu – ať se jedná o souborné katalogy, knihovny univerzitní, státní vědecké či městské.

Zároveň se účastníci kursu seznámili s domácími stránkami našich nejdůležitějších knihoven – Národní knihovny a Státní technické knihovny a službami, které poskytují prostřednictvím Internetu. Vyzkoušeli si i vyhledávání v katalogích dalších vybraných českých knihoven.

Závěrem školení jsme nezapomněli ani na světové knihovny, jedna z adres umožňuje přístup k mnoha světovým knihovnám, jejichž katalog je přístupný přes www:

Dosavadní dvouleté zkušenosti již dávají příležitost k definování některých závěrů:

- a) ukazuje se, že v knihovnické veřejnosti (alespoň té západočeské) chybí subjekt, který by soustavně a dlouhodobě zajišťoval další vzdělávání pracovníků knihoven, ať již v oblasti tradiční knihovnické nebo počítačové. Nabídka profesionálních firem je jednak příliš drahá, ale hlavně se ve svém cílovém zaměření nekryje s konkrétními potřebami knihoven. Další problém bývá v tom, že ne vždy se přednášející z těchto firem dokáží při výkladu snížit na úroveň posluchačů.
- b) podle výsledků ankety, která proběhla v letošním roce, se rozvrstňuje „počítačová gramotnost“ knihovníků – od začátečníků k pokročilým, což se bude muset odrazit v další náplni kursů – ještě v tomto roce předpokládáme pořádání dvou školení k základům práce s Windows a s textovými editory. V roce 1999 bychom rádi pokračovali s Internetem a zároveň pro dosavadní absolventy připravili něco nového – pravděpodobně základy tvorby WWW stránek.
- c) potvrzuje se rychlé zastarávání informací na Internetu a zároveň neustálý vývoj nových technologií při vyhledávání. Náplň kursů se neustále měnila a vyvíjela, takže účastníci posledního kursu si odnášeli zcela jiné poznatky než účastníci kursů v roce 1996
- d) došli jsme k závěru, že vzdělání knihovníků je prospěšné. I když většina z nich se nestane „super odborníky“, získali základní znalosti, které jim umožní využívat Internet pro svoji práci, pomáhat čtenářům v základních směrech jeho užívání a zároveň definovat svoje požadavky profesionálům spolupracujícím s knihovnou.